Posamezna številka stane 30 vinarjev.

19. številka. Maribor, dne 8. maja 1919. 53. letnik.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

[illegible] — Naročnina za [illegible] 6 K, za [illegible] 4 K in za [illegible] 2 K. — [illegible] „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — [illegible] — Pesamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta [illegible] — [illegible] uredništvo, [illegible] in [illegible]. — [illegible] 40 vin., ali kar je [illegible] — [illegible] 10 vin. — [illegible]

S. K. Z. za kmečke koristi.

V nedeljo, dne 27. aprila t. l., je imela SKZ v dvorani pri „Belem volu“ v Celju velik shod za celjsko okolico, na katerem so navzoči zborovalci sklenili ostro resolucijo zoper zapostavljenje kmečkih koristi pri odbiranju konj. Shod sam je pričal, kako se SKZ živahno giblje in poteguje za kmečke koristi. Obenem pa je tudi pokazal veliko korist skupnega nastopa. Resolucija, ki se je poslala predsedništvu deželne vlade v Ljubljani, se glasi:

Pri zadnji klasifikaciji konj za celjsko okolico v Celju dne 23. in 24. aprila 1919 je vojaški zastopnik odbral precejšnje število bivših araričnih konj ze vojaštvo ravno kmetom ter jih deloma takoj odvzel, deloma jih za vojno službo klasificiral za morabitni poznejši poziv.

Veliko kmetov je tako deloma že izgubilo, deloma bo vsak dan pričakovalo, da še izgubi zadnjo vprego ravno ob času, ko je na polju največ dela. Na drugi strani pa je veliko lastnikov, osobito nekmečkih, obdržalo vse konj, nego jih za vprego nujno rabijo ali jih pa imajo sploh se za svoto osebno udobnost.

Zgodila se je ta napaka očividno, ker vlada ni dala komisijam določenih navodil, da morajo pustiti konje kupljene in reverzne pred vsem kmetom, ki jih nujno rabijo za delo, o čemur bi se naj bili izkazali po naročilu vlade z občinskimi potrdili o velikosti posestva in številu vprežne živine.

Še večje razburjenje pa je med kmeti vzbudil način cenitve odbranih, svoječasno od erarja pravnoveljavno kupljenih konj. Cenili se niso v skladu z dnevno ceno, ampak se je le povrnila svoječasno erarju plačana kupnina in prehranjevalni stroški, tako, da je prizadeti dobil v najboljšem slučaju za vsem za konja okoli 1800 do 2000 K, dasi je dnevna cena za najboljše konje take vrste 8000 do 9000 K, torej štiri- do petkrat večja.

Tako so prizadeti kmetje v primeri z neprizadetimi, ki so po pregledu postali brezpogojni lastniki, pri vsakem konju oškodovani za več tisoč kron, koje bodo morali doložiti, ako si bodo hoteli v prostem prometu kupiti celo slabši nadomestek, oziroma je to revnejšemu sploh nemogoče.

Komisija je zagrešila tudi napako, da je konje, katere so prizadeti vzeli v Celju, oziroma okolici prvotno samo v oskrbo, jih kmalu nato prignali v svrho nakupa k svoječasni prodajajoči komisiji, ki je konje cenila in zagotovila prizadetim lastnino in jim obljubila v kratkem poslati plačilne naloge v svrho plačila določene cene — katerih pa sploh ni še poslala — smatralo za reverzne in zahtevala za nje ne prvotno, ampak na novo določene veliko višje cene.

Da se popravi nastala krivica, pozivajo na zborovanju v Celju dne 27. aprila 1919 zbrani zborovalci SKZ za celjsko okolico vlado:

1. Da razveljavi dne 23. in 24. aprila 1919 izvršeno klasifikacijo konj za celjsko okolico, vrne odvzete konje in odredi novo klasifikacijo z jasno določenimi navodili:

a) da se puste konji, lastni in reverzni, predvsem kmetom, ki jih nujno rabijo za vprego z ozirom na od občine potrjene posestne in vprežne razmere;

b) da določijo cenilno vrednost odvzetih in na poziv določenih konj v soglasju z dejanskimi dnevnimi cenami;

c) da smatra konje že svoječasno cenjene in v last izročene za kupljene in zahteva za nje le svoječasno določeno ceno, ako jih prizadeti le vsled nepošiljatve obljubljenih plačilnih nalogov niso plačali; eventuelno

2. a) Vsaj odredi doplačilo razlike med za odvzete konje plačano svoto in dejansko dnevno ceno;

b) odredi novo cenitev za na poziv določene konje odgovarjajočo dejanski dnevni ceni;

c) pusti za poziv določene konje kmetom, ki se izkažejo, da jih nujno rabijo za vprego, vsaj do srede poletja;

d) določi, da se morajo prodati za vojaštvo nerabni konji samo kmetom, kojim so se odvzeli kupljeni in reverzni konji kljub izkazani nujni potrebi za vprego po ceni določeni po istem ključu kot cena za odvzete konje brez dražbe;

e) da smatra konje, vpisane pod 1. c) za kupljene in vrne preko svoječasno določene cene zahtevano svoto, oziroma plača, ako so se odbrali za nje dnevno ceno odštevši svoječasno določeno cenilno vrednost in sedaj plačane prehranitvene stroške.

K preosnovi šolskega zakona.

II.

Kaj pa sme in mora pričakovati od ljudske šole naš kmet? Marsikaj, posebno pa to: Ljudska šola naj poda kmečki mladini 1. Zadostno mero splošne izobrazbe ter jamstvo versko-nravne vzgoje; 2. možnost primernega telesnega razvoja; 3. veselje in spoštovanje do kmetijskega poklica; 3. možnost, da se pravočasno in v zadostni meri vpelje v kmetijsko delo in 5. možnost, da zamore biti staršem tudi med šolsko dobo v pomoč. O prvi točki tukaj ne bodemo govorili, saj se o tem vprašanju ravnokar mnogo razpravlja. Pač pa ne moremo molčati o vprašanju, kako vpliva šola na telesni razvoj naše mladine.

Šolska doba traja od dovršenega šestega pa do dovršenega štirinajstega leta in obsega torej za telesni razvoj najvažnejšo dobo človeškega življenja. Premotrimo sedaj le en sam šolski dan kmečkih naših šolarčkov. Zjutraj že ob sedmi uri se odpravi dete na pot, dostikrat brez toplega zajtrka, ker še ni kuhano. Ob 9. uri pride v šolo in ostane ondi do 3. ure popoldne. Učne sobe so večinoma pretesne, prenapolnjene, zatorej zrak v njih slab, zaduhel in okužen s kalmi raznih bolezni. Od daljnjega pota telesno utrujen in vsled pouka duševno izmučen otrok bi bil potreben opoldne obilnega in tečnega kosilca, toda mora, ker mu je dom čestokrat preveč oddaljen, čakati v šoli na popoldanski pouk. Kosilce mu je košček bornega kruha, če ga ni že poprej pospravil, ali, če so razmere ugodne, par žlic gotovo ne bogve kako dobre juhe iz šolske kuhinje, dostikrat pa tudi nič! Med opoldanskim odmorom so otroci brez nadzorstva, saj učiteljstvo mora tudi h kosilu, in tedaj

LISTEK.

Vojaški novinec.

Belgijska povest,

Spisal Franjo Kunsjans; preložil za „Slov. Gospodarja“ Al. B.

(Dalje.)

Nazadnje je od molitve pomirjena obrnila glavo in vzkliknila:

„Jezus! Ti si videl, kaj sem storila?“

„Videl sem!“ je zavriskal Janez.

„Oh, Naša ljuba Gospa!“ je vzdihnila Katrica in še le zdaj so se ji udrle solze; „to si storila ti, sveta Mati božja! Nikdar tega ne pozabim, vsako leto pojdem bosonoga v tvojo čast na božjo pot!“

Po tem iskrenem vzkliku jo je vidno zapuščala moč; položila je roko vojaku okrog vratu in plakala tiho, položivši mu glavo na prsi. Tudi mladenič je bil ginjen; tudi njemu je manjkalo besed, da bi izrazil čustva, ki so mu polnila srce. Pred njegovimi pogledi se je odprla cela prihodnjost hvaležnosti, ljubezni in sreče ter ga veselila s čarobnim sijajem srečnega življenja.

Slednjič se je Katrica vzdramila ter prijatelju senčilo privezala čez oči; vzela je skrinjico na rame in prijatelja za roke in z lahkimi koraki sta nadaljevala svojo pot, med tem ko je ona rekla:

„Janez, sama ne vem, kaj se godi z mano, pa plesala bi in skakala od veselja; zdaj bi lahko hodila brez utrujenosti še 20 ur.“

„Tudi meni je tako, Katrica“, odgovori vojak; „najrajši bi zletel v zrak. O, ko bi mi levo oko spet ozdravelo! To bi bila sreča! Kar misliti ne smem na to.“

„Da bi ozdravelo? Seveda bo. Za to bo že skrbela naša ljuba Gospa v nebesih. Ali ne vidiš, da tukaj dela božja roka? To so moje sinočne sanje.“

„Ljuba Katrica“, vzklikne mladenič in i trepetaje stisne roko. „Ako se vse zgodi, kako lepo bo še najino življenje! Vzela bi te, kakor si mi obljubila tako prijazno. Jaz bi delal kot suženj, pa s pogumom in srečo; ti, moja ljuba ženka, bi ne imela opraviti drugega, kakor misliti na-se . . .“

„To pa ne, Janez“, mu ona smejoč se sežе v besedo; „ali misliš, da bi se mogla navaditi — lenobe?“

„To nič ne de“, je odgovoril mladenič. „Ti bi delala samo to, kar bi te veselilo, drugega nič. In pa najini starši, Katrica, kako bi se do konca svojih dni veselili najine skrbljivosti in ljubezni. Jaz bi podrl steno med kočama in naredil iz obeh samo eno hišo, da bi lahko prebivali skupaj. To bi bila ljubezen in veselje, kakor v nebesih!“

„Kako je to lepo, kar praviš“, vzdihne ona ginjena. „Stena mora proč, kakor hitro prideva domov. Potem bomo vedno vsi skupaj, ded in naši materi in Pavelček in ti in jaz in tudi naša živina. — Kakšno življenje bo to!“

Katrica od veselja zaploska z rokami kakor otrok.

„Potem pa imamo premalo zemlje v zakupu“, nadaljuje Janez, „da bi mogli vedno delati in dovolj pridelati. Pričel bom kupčevati z jelovimi storži in polagoma z lesom in metlami. Treba bo gledati naprej, ako . . .“

Tu je pritajil glas in rekel komaj slišno:

„Ako Bog da, da se najina rodbina poveča...“

Umolknil je, kajti deklica si je oči zakrila z rokami in slišal jo je ihteti.

„Zakaj te žalijo moje besede?“ vpraša vojak.

„Za božjo voljo, molči vendar o vseh teh lepih rečeh. Kar srce se mi krči, a od veselja . . . Janez, jaz sem tako srečna, da znorim, ako boš še dalje pripovedoval, kak raj nas čaka na svetu.“

„Kaj pa jaz, Katrica? Ne morem molčati, srce mi je prepolno. Le pusti me, da nadaljujem in ti pa tudi kaj reci. Tako prideva vesela, da še sama ne bodeva vedela, kako, v Mol, kjer odpočijeva.“

Vojak je znova pričel razkladati svoje vesele načrte in pričaral ginjeni deklici blaženo prihodnjost, v kateri sta pregledala vse svoje srečno življenje in že naprej uživala se radosti.

Slednjič sta prišla na cilj. Katrica je dala Janezu skrinjico in roko v roki sta prišla v vas.

VII.

Pozno popoldne je šla Katrica s svojim prijateljem čez pustinjo. Oba sta bila molčeča in žalostna, a nobeden ni drugemu pokazal, kako mu je pri srcu; s tistimi redkimi besedami, ki sta jih menjavala, sta celo izkušala, da bi se delala vesela.

Vendar jima je bila bridka zmota napolnila srce z bridkostjo.

govo srce kakor žgoče roganje.

Zato je nema in počasnih korakov stopala da-

mu dokazu naklonjenosti ter se smehljal sočutno, ko ja opazoval počivajočo dvojico.

zdravnika. Ta te ozdravi, saj je storil ž